

„Kritikátlanul”

E vezércikk idézőjeles címe – rögtön tisztázzuk – nem egy szerkesztési elv valamiféle beismerése: hogy pl. az akár felkérésre, akár anélkül érkező cikkeket válogatás nélkül elfogadnánk közlésre és kritikátlanul az olvasó elé bocsátanánk. Az igazság az, hogy eddig nem is volt szükség a kritika ilyesforma működtetésére, szerencsénk attól a kellemetlen szerkesztői feladattól megkímélt, hogy az írásokat számunkra vállalhatatlan szemléletű vagy gyógyíthatatlan formai-stilisztikai hibáik miatt el kellett volna utasítanunk. S reméljük, hogy a már megjelent tíz szám a folytatás számára mércéül szolgál: e fölé mehetünk, de sokkal alább soha nem.

Sokan s joggal hiányolják viszont a terjedelmesebb – és erőteljes – kritikai rovatokat. A „Szemle” rovat ugyanis csak könyvekről, lapok cikkeiről közölt ismertetéseket, azokat sem kiszámítható rendszerességgel. A továbblépés egyik fő irányát éppen abban látjuk, hogy az idegen nyelvű szakirodalmat – jóval bővebb körből merítő – rövid ismertetések formájában hozzáférhetővé tegyük a magyar egyházzenei köztudat, saját magunk számára. A sajnálatosan nem túl bő magyar nyelvű irodalmat is alaposabban kellene szemlénünk. Tehát: bárcsak organológusaink színvonalán állna a nemzetközi gregorián-kutatás, a zsidó, a bizánci ének, a vokálpolifónia, a protestáns himnológia, a liturgika friss szakirodalmának közkinccsé tétele!

Sok töprengés után azonban két dologra szinte teljesen nemet mondtunk eddig, s ezen elv mellett meg is maradunk, sőt még szigorúbbak leszünk. Először is: nem közlünk kritikát a különféle hanghordozókról, CD-lemezokről, kazettákról, esetleg videókról; azokról sem, amelyeket egyházi kiadók vagy magánszemélyek tesznek közzé, még kevésbé a világi kiadók egyházzenei műveket tartalmazó termékeiről. Hogy a világi kiadásúakat nem mutatjuk be, nem kell értelmezni: ellátnak ezt a feladatot a világi orgánumok is; e tekintetben már jóval a rendszerváltozás előtt sem voltak különösebb akadályok. De az tény, hogy az egyházi kiadványok talán csak a felekezeti-hitbuzgalmi médiákban kapnak némi nyilvánosságot. S lapunkban sem. Ez bizony jelentős eltérés a hasonló külföldi egyházzenei folyóiratokhoz képest, amelyek általában nagy helyet szánnak bármely helyről származó efféle termékek bemutatására. Rá kell azonban mutatnunk a mi és az ő helyzetük különbségeire. Van olyan nyelvterület, ahol főállású egyházzeneészek ezrei tevékenykednek, valósággal egyházzenei tömegtermelés folyik, ugyanakkor az ismertetések is rutinszerű, semmitmondó egyhangúsággal, kötelességszerűen dicsérnek. És ha valaki egy kicsit rosszabb kritikát kapna? A sok között nem feltűnő. Am a mi nem professzionális egyházzenei életünk, törékeny kapcsolatrendszerünk a legkisebb ilyesféle terhelést sem bírni ki. Kár lenne kockára tenni a „Magyar Egyházzene” jövőjét azzal, hogy állandó botrányszag, sértődés, gyanakvás lebegje körül. Hiszen egy nem tetsző gondolat ellen lehet ellenérveket fölvetni, de egy bíráló kritika ellen védekezni? Hogy: „Kérem, az én lemezem igenis színvonalas!”...

És legfőképpen: nem is akarunk egy egészségtelen, romboló tendenciát erősíteni, hogy tisztességgel szolgáló együttesek hajszolják bele magukat a lemez- és kazettakiadási versenybe, morális és anyagi veszteségeket okozva maguknak és gyülekezeteiknek, egyházaiknak. Nagyon messze járunk attól, hogy a szinte hivatásos kórusoknak napi-heti istentiszteleti szolgálatuk mellett azon szolgálat megőrkítésére is jusson idejük és erejük, és valódi külső, piaci igény legyen a kiadásra, mint – mondjuk – Angliában. És ott sem ezzel kezdték. Kórusok folyamatos működésüknek jó 6–800. esztendeje táján jutottak hozzá e lehetőséghez, s remélhetőleg ma sem a hangfelvételeiknek egyébként joggal kijáró elismerésért énekelnek.

Ugyanígy a hangversenykritika sem jöhet lapunkban szóba: sem a világi hangversenyrendezőik szervezésében, sem a templomi áhitatok gyanánt tartott koncerteké. Csak a repertoár szempontjából igen kiemelkedő, új anyagot hozó vagy újrafelfedező hangversenyekről számolunk be, szikár tényfelsorolással, az előadók teljesítményéről szót sem ejtve. Önmagában – elismerjük – már az is véleménynyilvánítás, hogy megemlékezünk egy koncertről: véleményünk a fontosságról tetten érhető abban, hogy melyik esemény kap nálunk nyilvánosságot.

Maradjon a hangfelvétel- és a koncertismertetés a világi kritika feladata, dicsérje vagy szidja az, éspedig az egyetemes magyar zeneélet mércéjével mérve. Reméljük, hogy nem lesz igazságtalanabb, mint bármely más hasonló termékhez vagy eseményhez.

A mi dolgunk az, ami eddig is volt: mindenk előtt és felett az istentisztelet zenéjének hiábavaló erőlködésektől és tunya megalkuvásoktól mentes szolgálata, a lehető legjobb kedvvel és a lehető legszínvonalasabban.

Ezért hát ezután is „kritikátlanul” maradunk.